

Gyllene rapsmjöl. Rapsmjöl är en värdefull biprodukt för SoilOil vid RME-produktion, konstaterar Johannes Lembke (t.v.) och Carl-Johan Andersson, SoilOil. Foto: Hans Jonsson.

Driftiga RME-entreprenörer

På Källesjö utanför Ystad har man sedan drygt ett år producerat förnyelsebar energi i form av biodiesel, RME. Bränslepriset är konkurrenskraftigt men rapsmjölet är nyckeln till ekonomi i konceptet. Man utökar nu verksamheten och startar företaget SoilOil.

Text: Hans Jonsson, Svensk Frötidning

Det här skulle bli ett reportage om att odla sin egen energi. Visst blev det så, men inte riktigt som det var tänkt. Snarare blev det historien om hur några lantbrukare och företagare tack vare *sin egen enorma energi* kunnat odla tankar och idéer kring det som engagerar dem mest: att utveckla

lantbruket som lokal energiproducent med kretsloppet i fokus.

SoilOil ser helheten

Det hela började 1993 och idag efter nästan femton års intensivt arbete ser företaget SoilOil dagens ljus. Den enkla affärsidén är att odla och köpa in raps som man förädlar till energi och foder. Enkelt? Tja, inte helt enkelt. Det handlar om att kombinera entreprenörskap, företagande, goda idéer, logistik, timing, uppskalning av verksamheten, hitta rätt kanaler, det vill säga att få hela kedjan att fungera.

Företaget drivs av Johannes Lembke, femte generationen lantbrukare på Källesjö, ett stenkast

väster om Ystad; Carl-Johan Andersson, IT- och industriman men även lantbrukare i Ystad-trakten samt Henrik Tham, Häckeberga Säteri AB beläget sydost om Lund.

Först med lokal RME-produktion

Vi hoppar tillbaka några år. När dieseln passerade sju kronor litern var måttet rågat för Johannes Lembke. Något måste göras. Han pressade redan lin men det var ganska omständligt. Tankarna på egen RME-tillverkning kom och gick.

– Jag ville vara självförsörjande på energi och så plötsligt av en slump hittade jag Ageratec på nätet, berättar Johannes Lembke.

Ageratec hade under många år

Går på RME. Alla biltillverkare ser positivt på inblandning av RME i diesel. Dessutom upplever vi att allt fler bilmodeller blir godkända för ren RME, säger Carl-Johan Andersson. Foto: Hans Jonsson.

Biodieselprocessor. Här framställs RME genom omförestring av rapsolja. Vid omförestringen byter man ut glycerol mot metanol. Foto: Micke Fransson.

utvecklat en småskalig anläggning för RME-tillverkning. För Johannes Lembke behövdes ingen betänktid. I december 2004 levererades en biodieselprocessor till Källesjö. Några dagar senare var Sveriges första småskaliga RME-tillverkning på gårdsnivå igång!

Den stora vinsten med gårdsproducerad RME försvann i och för sig med skattebefrielsen på diesel för lantbrukare. Men dagens stora intresse för RME på Sverige- och EU-nivå, gör att man i dagarna uppgraderat till en betydligt större anläggning med kapacitet på 900 kubikmeter RME per år.

Rapsmjöl nyckeln till framgång

– Försäljning av rapsmjöl är en viktig del för att få lönsamhet i RME-produktionen, säger Carl-Johan Andersson med eftertryck.

Föga överraskande, men sällan

påpekat. Kallpressning av rapsfrö ger 70 procent rapsmjöl och endast 30 procent olja. Man exporterade en del mjöl till Danmark och försökte även sälja till fodertillverkare i Sverige.

mycket bra resultat. SoilOils planerade årsomsättning ger dock rapsmjöl motsvarande 1400 kor om året.

– Vi har sett att ökad tillgänglighet ofta ger ökad efterfrågan, menar Johannes Lembke.

*”Raps är lagrad solenergi. RME är energi
– även livsmedel är energi.”*

– Att hitta rätt kanaler är viktigt, påpekar Johannes Lembke.

– Och det gäller att få till hela kedjan, inflikar Carl-Johan Andersson.

Lösningen på problemet blev lokal försäljning av mjölet med gårdsspecifik foderstat. I trakten driver J & J Lantbruks HB mjölkproduktion på drygt 100 mjölkkor. Tillsammans med mjölk- och grovfoderrådgivare, har man gjort en anpassad foderstat med

Ett intressant resonemang på temat tillgång och efterfrågan som manar till eftertanke. En stor del av tiden går till kundkontakter och kontraktsteckning. Det är ett logistiskt konststycke att parera tillgång och efterfrågan för aktörerna på rapsfrö, rapsolja och rapsmjöl.

Glycerol mer än två!

Vän av ordning vet att RME-fram-

ställning även ger en mindre mängd glycerol. Det man gör vid förestringen är ju just att "byta ut" glycerol mot metanol. Anledningen till detta är att glycerolen bildar avlagringar på spridare och kolvar i motorerna. Marknaden för glycerol till tvål är i dag mättad. Mängderna på Källesjö är dock inte större än att de tills vidare läggs på hög. Men med den helhetssyn som man har på SoilOil så har Carl-Johan Andersson tankar även kring detta problem.

– Glycerol brinner, inte bra, men genom att utveckla en glycerolbrännare så skulle den energirika glycerolen som idag kostar cirka en krona per kilo kunna vara en god affär för småskalig uppvärmning.

Ett annat användningsområde av den fettrika glycerolen är biogastillverkning. Glycerol är lätt att dosera och fungerar mycket bra i processen.

Kretslopp och lokal användning

Kretsloppstänkande, lokal odling, tillverkning och användning är centralt i SoilOils företagsfilosofi. De produkter, RME, rapsmjöl och glycerol som skapas, har lokal avsättning. Dessutom finns inga avfallsprodukter. Man bör dock inte sätta upp en RME-anläggning utan att noga ha tänkt igenom alla stegen i kedjan från råvara till försäljning av RME och biprodukter.

Småskalighet och närodling ses ofta som en tillfällig lösning utan framtid, lite pittoreskt kanske. Men det stämmer inte på RME-produktion. Johannes Lembkes erfarenheter pekar på något helt annat:

– Det speciella med biodiesel är att det inte finns några påtagliga stordriftsfördelar från tusen kubikmeter och uppåt.

Och då är det inte bara mjölet som kan säljas lokalt. Även den färdiga RME:n kan i många fall säljas nära tillverkningsplatsen. I Sverige finns det ett femtiotal oljedepåer, så många lantbrukare bör ligga förhållandevis nära en potentiell mottagare.

Flax med lin

Källesjö producerar även linolja. I år beräknas produktionen landa på cirka 100 kubikmeter. Det kanske inte verkar så mycket men omräknat till kvadratmeter vägg eller antal fönster så handlar det om en betydande produktion. Intresset ökar med följd att produktionen de senaste åren årligen fördubblats. Man har ett fruktbart samarbete med Allbäck Linolja produkter utanför Ystad. De har efterforskat och tagit upp den bortglömda kunskapen om

linoljefärger som utvecklats under många hundra år fram till modern tid när plast- och alkydfärgerna tog över. Företagets produkter är spridda i flera länder.

– Det är häftigt att linoljan som pressas hemma på gården hamnar på allt från norska fäbodrar till engelska slott, säger Johannes Lembke stolt.

En 4:a hampa

Till ett gott samtal hör även en god dryck. Rapsolja och linolja i all ära, men undrar ändå om inte den ytterst exklusiva hampaoljan hör till gastronomins höjdare. Några centiliter från en mindre provpressning från en hampaodling i trakten gör djupt intryck. Blir hampaoljan eller glycerolbrännaren nästa produkt från SoilOil och Källesjö? Vi ser med spänning framtiden an. □

Tummen ned för Gulf. – Nu är det bara RME i mina tankar! säger Johannes Lembke. Han är en av delägarna i SoilOil med småskalig produktion av RME som specialitet.

Foto: Hans Jonsson.